

ਖੁਲਾਸਾ ਖੁਤਬਾ ਜੁਮਆ 27.07.2018

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ
ਮਹਾਨ ਮਰਤਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਹਾਬਾ ਹਜ਼ਰਤ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਹੱਮੱਦ ਅੰਸਾਰੀ ਅਤੇ
ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਰਿਜ਼ਵਾਨੁਲੱਹ ਅਲੈਹਿਮ ਅਜਮਾਈਨ ਦੀਆਂ
ਇਮਾਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਕ
ਵਰਨਣ

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖ਼ਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ
ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 27 ਜੁਲਾਈ 2018 ਈ. ਨੂੰ
ਮਸਜਿਦ ਬੈਤੁਲ ਫ਼ਤੂਹ ਲੰਦਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ।

ਤਸੱਹੁਦ, ਤਉਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ
ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜੀਜ਼ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ :

ਸਹਾਬਾ ਦੇ ਵਰਨਣ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਮੈਂ ਦੋ ਸਹਾਬਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਾਂਗਾ । ਪਹਿਲੇ ਹਨ ਹਜ਼ਰਤ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ
ਮੁਹੱਮੱਦ ਅੰਸਾਰੀ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਹੱਮੱਦ ਅੰਸਾਰੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਬੀਲਾ ਬਨੂ ਜਿਹਜਬਾ ਨਾਲ ਸੀ ।
ਮਦੀਨੇ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਦ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਹੱਮੱਦ ਅਤੇ ਤੁਫੈਲ
ਬਿਨ ਹਾਰਸ ਵਿਚਕਾਰ ਭਾਈਬੰਧੀ ਕਰਾਈ ਸੀ । ਜੱਦ ਹਜ਼ਰ ਜੁਬੈਰ ਬਿਨ ਅਵਾਮ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹੁ ਅਨਹੁ
ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂ ਸੀਰਤ ਬਿਨ ਅਬੀ ਰੁਹਮ ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਹਿਜਰਤ ਕਰਕੇ
ਮਦੀਨੇ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਹੱਮੱਦ ਦੇ ਘਰ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੰਜ਼ਰ ਨੇ ਬਦਰ
ਅਤੇ ਉਹਦ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੈਅਰੇ ਮਉਨਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ । ਬੈਅਰੇ ਮਉਨਾ ਦੀ
ਘਟਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਂਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਸਫ਼ਰ 4 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ
ਉਮਰੋ ਅੰਸਾਰੀ ਦੀ ਅਮਾਰਤ (ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ) ਵਿੱਚ ਸਹਾਬਾ ਦਾ ਇਕ ਜਥਾ ਇਸਲਾਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜਾਣੂ
ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਧਾਰਣਤਾ ਅੰਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਤਰ ਸੀ ।
ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰੀ ਸਨ, ਅਰਥਾਤ ਪੁਰਾ ਕੁਰਆਨ ਕੰਠ ਸੀ । ਜੱਦ ਇਹ ਲੋਕ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜੋ ਇਕ
ਖੂਹ ਕਰਕੇ ਬੈਅਰੇ ਮਉਨਾ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰਾਮ ਬਿਨ ਮਲਹਾਨ ਜੋ
ਅਨਸ ਬਿਨ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਾਮਾ ਸਨ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਵੱਲੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦਾ

ਨਿਮੰਤਰਣ ਲੈਕੇ ਕਬੀਲਾ ਆਮਰ ਦੇ ਰਈਸ ਅਤੇ ਅਬੂ ਬਰਾਅ ਆਮਰ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਆਮਰ ਬਿਨ ਤੁਫੈਲ ਕੋਲ ਅੱਗੇ ਗਏ ਬਾਕੀ ਸਹਾਬਾ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ । ਜੱਦ ਹਰਾਮ ਬਿਨ ਮਲਹਾਨ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਦੂਤ ਵੱਜੋਂ ਆਮਰ ਬਿਨ ਤੁਫੈਲ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕੂਟਨੀਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਆਓਭਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੱਦ ਉਹ ਸੰਤੋਖੀ ਹੋਕੇ ਬਹਿ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰੀਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬੇਗੁਨਾਹ ਦੂਤ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਨੇਜ਼ਾ ਮਾਰਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰਾਮ ਬਿਨ ਮਲਹਾਨ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਨ 'ਅਲੱਹੁ ਅਕਬਰ ਫਿਜ਼ਤ ਵ ਰਬੁੱਲ ਕਾਬਾ' ਕਿ ਅਲੱਹੁ ਅਕਬਰ ਰੱਬੇ ਕਾਬਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮੁਰਾਦ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ । ਆਮਰ ਬਿਨ ਤੁਫੈਲ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਦੂਤ ਦੇ ਕਤਲ 'ਤੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਕਬੀਲਾ ਬਨੂ ਸਲੀਮ ਵਿੱਚੋਂ ਬਨੂ ਰੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਕਵਾਨ ਗੈਰਾ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਬਾਕੀ ਸਹਾਬਾ ਤੇ ਬੇਬਸ ਜਮਾਤ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਆਵਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ । ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਹਾਬੀ ਬਚੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਦਾ ਨਾਂ ਕਾਅਬ ਬਿਨ ਜੈਦ ਸੀ । ਸਹਾਬਾ ਦੀ ਇਸ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਾਤ ਉਮਰੋ ਬਿਨ ਉਮਯਾ ਜ਼ਮਰੀ ਅਤੇ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਹੱਮਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਠਾ ਨੂੰ ਚਰਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਕੇ ਏਧਰ ਓਧਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ । ਜੱਦ ਵਾਪਸ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਿੱਥੇ ਸਾਡਾ ਅਮੀਰ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਉਮਰੋ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਓਥੇ ਹੀ ਲੜਾਂਗੇ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਹੱਮਦ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਦੂਜੇ ਸਹਾਬੀ ਹਨ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ, ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਬੀਲਾ ਲਖਮ ਨਾਲ ਸੀ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਬਲਤਾਹ ਬਨੂ ਅਸਦ ਦੇ ਮਿਤੱਰ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਅਬੂ ਅਬਦੁਲੱਹ ਸੀ, ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਯਮਨ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ । ਜੱਦ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਾਅਦ ਨੇ ਮੱਕੇ ਤੋਂ ਮਦੀਨੇ ਵੱਲ ਹਿਜਰਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮੰਜ਼ਰ ਬਿਨ ਮੁਹੱਮਦ ਅਕਬੀ ਕੋਲ ਰਹੇ । ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਬਦਰ, ਉਹਦ, ਖੰਦਕ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਸਣੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸੂਲੇ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ । ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਪੱਤਰ ਦੇਕੇ ਮਕੋਕਸ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਸਕੰਦਰੀਆਂ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ । ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ । ਇਹ ਵੀ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਜਹਾਲਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੁਰੈਸ਼ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਘੁੜ ਸਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਵੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ, ਕਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਉਬੈਦੁਲੱਹ ਬਿਨ ਹਮੀਦ ਦੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਤੈਅ (ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹੀ) ਕਰਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੱਕੇ ਦੀ ਫ਼ਤਹ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਮੇ ਸਲਮਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੀ ਹਨ ਕਿ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜੋ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਉਹ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ । ਇਕ ਰਿਵਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਹਜ਼ਰਤ ਅਨਸ ਬਿਨ ਮਾਲਕ ਨੇ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਉਹਦ ਦੇ ਦਿਨ ਆਪ ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਮੂੰਹ ਧੋ ਰਹੇ ਸਨ ।

ਹਾਤਬ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਅਤਬਾ ਬਿਨ ਵਕਾਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਪੱਥਰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ । ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਅਵਾਜ਼ ਪਹਾੜੀ ਉੱਪਰ ਸੁਣੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਏਥੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਨਹੀਂ । ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਅਤਬਾ ਵੱਲ ਗਏ ਉਹ ਲੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਏ । ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਵਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਫਿਰ ਆਪ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਨ ਤੇ ਉਸਦਾ ਘੋੜਾ ਫੜਕੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਏ, ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਾਤਬ ਲਈ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਰੱਬ ਤੈਥੋਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇ, ਰੱਬ ਤੈਥੋਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇ । ਦੋ ਵਾਰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ 30 ਹਿਜਰੀ ਵਿੱਚ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚ 65 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਸਮਾਨ ਨੇ ਆਪਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਜਨਾਜ਼ਾਹ ਪੜ੍ਹਾਈ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਦੇ ਹੱਥ ਇਕ ਪੱਤਰ ਮਕੋਕਸ ਵਾਲੀਏ ਮਿਸਰ ਦੇ ਨਾਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕੈਸਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਿਸਰ ਤੇ ਇਸਕੰਦਰੀਆ ਦਾ ਵਾਲੀ ਅਰਥਾਤ ਵੰਸ਼ਜੀ ਹਾਕਮ ਸੀ ਅਤੇ ਕੈਸਰ ਵਾਂਗ ਮਸੀਹੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪੈਰੋ ਸੀ । ਉਸ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗੱਤ ਨਾਂ ਜਰੀਜ ਬਿਨ ਮੀਨਾ ਸੀ । ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਜਾ ਕਬਤੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ।

ਪੱਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੈ ਇਹ ਸੀ : ਮੈਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਅਰੰਭ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਬਿਨ ਮੰਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰਹਿਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਾ ਦਾ ਚੰਗਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ । ਇਹ ਪੱਤਰ ਮੁਹੱਮਦ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਵੱਲੋਂ ਕਬਤੀਆਂ ਦੇ ਰਈਸ ਮਕੋਕਸ ਦੇ ਨਾਂ ਹੈ । ਸਲਾਮਤੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਪਰ ਜੋ ਹਿਦਾਇਤ ਕੁਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਹੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਵਾਲੀ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਸੁਮਾਰਗ ਵੱਲ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਕੇ ਰੱਬ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਨੂੰ ਕੁਬੂਲ ਕਰੋ ਕਿ ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ । ਰੱਬ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਹਰਾ ਅਜਰ (ਪ੍ਰਤੀਫ਼ਲ) ਦੇਵੇਗਾ, ਪਰੰਤੂ ਜੇਕਰ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲਿਆ ਤਾਂ ਆਪਦੇ ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਅਤੇ ਕਬਤੀਆਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਆਪਦੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਹੇ ਕਿਤਾਬ ਵਾਲਿਓ ! ਇਸ ਕਲਮੇ ਵੱਲ ਆ ਜਾਓ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚਕਾਰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨ ਬਣਾਈਏ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨ ਗਰਦਾਨੀਏ ਫਿਰ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਸਾਖੀ ਰਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਹਿਰਹਾਲ ਇਕੋ ਇਕ ਰੱਬ ਦੇ ਆਗਿਆਕਾਰ ਬੰਦੇ ਹਨ ।

ਮਕੋਕਸ ਨੇ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਮਖੌਲੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ ਸਾਹਬ ਅਰਥਾਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦਾ ਨਬੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਭਿਜਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਨੇ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਰੱਬ ਤੋਂ ਇਹ ਦੁਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰੱਬ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦੇਵੇ । ਹਾਤਬ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਠੀਕ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਉੱਪਰ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ

ਵਿਰੁਧ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਦੁਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਹਾਤਬ ਨੇ ਮਕੋਕਸ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ ਵੱਜੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਦੇ ਇਸੇ ਦੇਸ਼ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਥਾਤ ਫਿਰਐਨ ਲੰਘ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹੋ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਰੱਬ ਤੇ ਹਾਕਮ ਹੈ, ਜਿਸ'ਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲਿਆਂ ਤੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੋ, ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਬਿਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਆਪ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨ ਬਣਨ ਕਿ ਦੂਜੇ ਲੋਕ ਆਪ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣ। ਮਕੋਕਸ ਨੇ ਜੱਦ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਐਨ੍ਹੀ ਜੁਰੱਤ ਨਾਲ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕ ਧਰਮ ਹਾਸਲ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜੱਦ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਧਰਮ ਨ ਮਿਲੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਅਰਥਾਤ ਇਸਾਈਯਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ। ਹਾਤਬ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਉਹ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਦੂਜਿਆਂ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਧਨਾਢ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅੰਤਮ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਜੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ ਕਿ ਆਪ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਨਾਸਰੀ ਉੱਪਰ ਵੀ ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਸੱਚਿਆਂ ਨਬੀਆਂ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਤਲਕੀਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਬੀਂ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ'ਤੇ ਮਕੋਕਸ ਕੁਝ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਦ ਇਕ ਦੂਜੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਜੱਦ ਕਿ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪਾਦਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਮਕੋਕਸ ਨੇ ਹਾਤਬ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਬੀ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਕਢਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਬਦਦੁਆ ਕਿਉਂ ਨ ਕੀਤੀ। ਹਾਤਬ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਤਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਫੜਕੇ ਸੁਲੀ ਉੱਪਰ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਮਾਰ ਹੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਬਦ ਦੁਆ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਮਕੋਕਸ ਇਹ ਉਤਰ ਸੁਣਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ, ਕਹਿਣ ਲਗਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ਕ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਸੁਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਅਤੇ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਦੂਤ ਬਣਕੇ ਆਏ ਹੋ।

ਇਸ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਟ ਹੈ ਕਿ ਮਕੋਕਸ ਮਿਸਰ, ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਦੂਤ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਦਾਵੇ ਵਿੱਚ ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੂਚੀ ਵੀ ਲਈ ਪਰ ਬਹਿਰਹਾਲ ਉਸ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਕੁਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਾਈ ਧਰਮ'ਤੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਮੋਤ ਹੋਈ। ਜੋ ਪੱਤਰ ਮਕੋਕਸ ਨੂੰ ਲਿੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਸਲਿਹ ਮੌਊਦ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵਰਨਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਤਰ ਹੁਬਹੂ ਉਹੋ ਹੈ ਜੋ ਰੋਮ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਲਿੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅੰਤਰ ਕੇਵਲ ਐਨ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਿੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨ ਮੰਨੋ ਤਾਂ ਰੂਮੀ ਪ੍ਰਜਾ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਬਤੀਆਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੱਦ ਹਾਤਬ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਮਿਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਕੋਕਸ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਸਕੰਦੀਰੀਆ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਹਾਤਬ ਇਸਕੰਦੀਰੀਆ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਮੰਦਰ ਕੰਢੇ ਇਕ ਸਭਾ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਲ੍ਹੇ ਦੁਆਲੇ ਪਹਿਰਾ ਸੀ,

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਪਤਰ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਕੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ਜਾਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਸਨ ਜੋ ਵੱਡੀ ਜੁਰੱਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦਾਨਾਈ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕਰਤਵ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਸਨ । ਕਿਸੇ ਹਾਕਮ ਜਾਂ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖੋਫ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਨੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਫ਼ਤਹਿ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪਤਰ ਰਾਹੀਂ ਮੌਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਹਜ਼ਰਤ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ । ਸੋ, ਅਜਿਹਾ ਇਕ ਪਤਰ ਆਪਨੇ ਮਕੱ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਹੱਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । ਆਹਜ਼ਰ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਰੱਬ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਕੁੜ ਹੋਰ ਸਹਾਬਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹ ਪਤਰ ਉਸ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਜੱਦ ਹਾਤਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੈ ? ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਕੁਫ਼ਰ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ਕੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣਿਆਂ ਸਾਕਾਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਲਿੱਖਿਆ ਸੀ । ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਤੂੰ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਅਬੂਬਕਰ ਨੇ ਵੀ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਨੂੰ ਮਕੋਕਸ ਕੋਲ ਮਿਸਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਮੁਆਇਹਦਾ (ਸੰਧੀ) ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰੋ ਬਿਨ ਆਸ ਦੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਇਕ ਅਮਨ ਦੀ ਸੰਧੀ ਸੀ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਾਰੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ, ਹਲਕੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਗਰਦਨ ਝੁਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਿੱਠ ਮਧਵਰਗੀ ਅਤੇ ਮੋਟੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ ।

ਯਾਅਕੂਬ ਬਿਨ ਅਤਬਾ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਦਿਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦਿਰਹਮ ਤੇ ਦਿਨਾਰ ਛੱਡੇ । ਆਪ ਅਨਾਜ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤਰਕਾ ਮਦੀਨੇ ਵਿੱਚ ਛੱਡਿਆ । ਹਜ਼ਰਤ ਜਾਬਰ ਤੋਂ ਰਿਵਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੈਕੇ ਆਇਆ । ਗੁਲਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਅਲੱਹ ਦੇ ਰਸੂਲ ਹਾਤਬ ਜ਼ਰੂਰ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਰਸੂਲੁਲੱਹੁ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਦਰ ਦੀ ਜੰਗ ਤੇ ਸੁਲਾਹ ਹੁਦੈਬੀਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

ਇਕ ਵਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਮਦੀਨੇ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਅੰਗੂਰ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਰੇਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਦਾ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਗੁਜ਼ਰ ਹੋਇਆ । ਆਪ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਕੇ ਇਹ ਅੰਗੂਰ ਵੇਚਣ । ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਐਨ੍ਹੇ ਸਸਤੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ । ਇਸ ਨਾਲ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਭਾਅ ਖ਼ਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਵਿਦਵਾਨਾ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਉਮਰ ਰਜ਼ੀ ਅਲੱਹ ਅਨਹੁ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਇਕ ਅਮਲ ਯੋਗ ਕਰਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮੀ ਹੁਕੂਮਤ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਉਹ ਬਜ਼ਾਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰੇ ।

ਚਿਰਾਗਾਹ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਖੂਹ ਪੁਟਵਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਇਸਲਾਮੀ ਹੁਕੂਮਤ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ । ਇਕ ਵਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਚਿਰਾਗਾਹ ਵਿੱਚ ਖੂਹ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ । ਸੋ, ਰਿਵਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਨੂ ਮੁਸਤਲਕ ਦੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨਕੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਤੇ ਘਾਹ ਦੇਖੀ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਖੂਹ ਵੀ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਚੰਗਾ ਸੀ । ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਖੂਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਅਲੱਹ ਦੇ ਰਸੂਲ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ ਇਹ ਪਰ ਜੱਦ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਖੂਹਾਂ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੂਹ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਰਸੂਲੁੱਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਖੂਹ ਪੁਟਵਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਨਕੀਹ ਨੂੰ ਚਿਰਾਗਾਹ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਹਾਤਬ ਬਿਨ ਅਬੀ ਬਲਤਾਹ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੀਰਾਤੁਸੱਹਾਬਾ ਦੇ ਲੇਖਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ, ਪਰ ਉਪਕਾਰੀ ਤੇ ਸਵਛੱਤਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਹਨ । ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਾਕਾਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੱਕੇ ਦੀ ਫ਼ਤਹ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁਸ਼ਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਪਤੌਰ ਲਿੱਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਉਪਰ ਵਰਨਣ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਬਬ ਹੀ ਸੀ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੀਯਤ ਤੇ ਭਲਾਈ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਗੁਰਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਇਹਨਾਂ ਸਹਾਬਾ ਦੀਆਂ ਉੱਤਮ ਖੂਬੀਆਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਾ ਚਲਾ ਜਾਏ ।

Khulasa Khutba Jumma 27.07.2018

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Tarnslated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi Desk

From : Nazarat Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131